

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Резюме. Розглянуто проблеми організації та контролю ефективної самостійної роботи студентів у зв'язку з сучасними загальноєвропейськими вимогами визначення трудомісткості навчальної діяльності. На прикладі одного з поширених у практиці ВНЗ видів самостійної роботи – створення реферату – представлено дидактичні засади отримання освітніх результатів за конкретні академічні години.

Ключові слова: самостійна робота, реферат, педагогічна взаємодія, дидактичні принципи, індивідуальна освітня траєкторія, особистісно-орієнтований підхід, інформатизація, науковий дискурс, комунікація, компетентність, модуль.

Постановка проблеми та її актуальність.

У зв'язку з євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти України останніми роками посилюється науково-практичний інтерес до вивчення ефективності самостійної роботи (далі – СР) студентів. Активність та самостійність тих, хто навчається, як дидактичний принцип набуває особливої значущості сьогодні. Серед основних причин такої світової тенденції фахівці зазначають такі:

1) усвідомлення головного завдання вищої школи - підготовка конкурентоздатного, компетентного фахівця;

2) актуальність неперервної освіти сьогодні (освіта протягом життя), що вимагає постійного вдосконалення власних знань;

3) потреба в організаційних змінах освітнього процесу (скорочення аудиторної роботи, відхід від традиційного «пасивного» слухання лекцій до збільшення СР роботи студентів) внаслідок стрімкого розвитку інформаційних технологій, проблеми накопичення та зберігання знань [1].

У зв'язку із зазначеним, викладачам та студентам країн-учасниць Болонського процесу необхідно запровадити ефективні форми і методи самостійної роботи та відповідно до нової парадигми освіти визначити критерії оцінювання виконаної студентом роботи у системі залікових одиниць. Для української вищої школи введення залікових одиниць потребує переосмислення самого механізму фіксації результатів освіти, формування адекватних світовим підходів для накопичення, визнання та присвоєння кваліфікації в умовах неперервного навчання. Відповідно до принципу академічної свободи навчальні заклади самостійно визначають певні правила зарахування видів самостійної роботи студентів, у тому числі – кількість академічних годин на різні види навчальної роботи, що є

необхідною складовою робочої навчальної програми. Детальні нормативні документи та рекомендації відсутні. Водночас, започаткований процес формування єдиного навчального європейського простору породжує необхідність узгодження, оновлення та кореляції підходів щодо поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання, посилює відповідальність всіх учасників навчального процесу за організацію навчальних годин, і в першу чергу тих, що освіту відведено на самостійну роботу [2]. На сучасному етапі в рамках Болонського процесу вузам запропоновано враховувати загальне навчальне навантаження студента, сумарний час, що витратив він в аудиторії та поза нею на оволодіння програмою.

Таким чином, актуальним завданням є вивчення та обґрунтування потенціалу конкретних методів самостійної роботи у національних вузах та способів їх адаптації до нових вимог. У межах даної статті вважаємо достатнім розглянути практичні аспекти поширеного у сучасному українському ВНЗ реферату як дидактичного інструменту. Недостатньо сформовані навички працювати самостійно є причиною зростаючого зниження якості фундаментальної підготовки студентів. Для розвитку навчально-пізнавальної та науково-дослідницької активності студентів, для підвищення ефективності СР необхідно визначити потенціал окремих її видів. На наш погляд, детальне вивчення елементів навчального процесу є підґрунтям для системного аналізу та запровадження нових нормативів трудомісткості засвоєння студентами освітніх програм.

Мета статті. Визначити функцію реферативної роботи у процесі організації самостійної роботи сучасного студента.

Обґрунтувати актуальність розробки нормативно-методичних матеріалів, зокрема формування дієвих критеріїв оцінювання реферату, для досягнення позитивних результатів відповідно до сучасних вимог та специфіки модульного навчання.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Оптимізація самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі є предметом дослідження вітчизняних і зарубіжних методистів, педагогів, психологів: С. Акманової, М. Антонюка, А. Блума, В. Буряка, М. Гарунова, О. Євдокимова, А. Івасішина, І. Лернера, І. Малкіна, П. Підкасистого, Б. Сазонова та ін. Увага науковців спрямована і на конкретні способи управління самостійною роботою студентів поза аудиторією (В. Козаков, Л. Клименко, В. Шпак та ін.), зокрема на розвиток важливого уміння планувати свою пізнавальну діяльність (А. Лошак, О. Козак, М. Красницький, О. Огнев'юк, Л. Онучакова, А. Фурман та ін.). Системний підхід до організації самостійної роботи студентів досліджувався у працях Є. Галицьких, Г. Гнитецької, Л. Заякіної, Т. Чебан та ін. Розв'язання проблеми навчання реферуванню розглядалось переважно у зв'язку з формуванням комунікативних якостей під час вивчення рідної та іноземної мов. Автори наукових праць пропонують різні підходи до тлумачення поняття реферування (А. Гречихіна, А. Коваленко Т. Ковальчук.), до класифікації типів рефератів (В. Гаркушева, І. Манн, Л. П'ятницька, У. Ханн, В. Шамрай) до підходів у навчанні реферуванню (В. Авраменко, В. Іщенко, С. Фоломкіна, А. Хван), до критеріїв відбору професійно-орієнтованих текстів, що призначені для реферування (Н. Фоменко). Проте на сучасному етапі виникає об'єктивна потреба приділити увагу нормам забезпечення та фіксації реальних результатів самостійної роботи, зокрема реферативної, а також розрахункам академічного часу для визначення трудомісткості.

Виклад основного матеріалу. Згідно "Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України" (затверджене Наказом МОН України від 02.06.93 № 161) самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений на СР студентів регламентується робочими планами ВНЗ і складає не менше 1/3 та не більше 2/3 загального об'єму навчального часу

студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Мова йде не лише про збільшення кількості годин на самостійне навчання, а про принциповий перегляд організації навчального процесу у ВНЗ, який повинен будуватися так, щоб розвивати уміння вчитися, формувати у студента здібності до саморозвитку, творчого застосування отриманих знань, способів адаптації до професійної діяльності. Сучасний ринок праці потребує ініціативних, цілеспрямованих і творчих спеціалістів, тому для роботодавця в першу чергу важливо оцінити наявність у претендента на посаду сформованих вмій оперативно мислити, самостійно приймати рішення, системно бачити процеси.

Грунтуючись на дослідженнях С. Акманової, М. Антонюка, В. Козакова, О.Огнев'юка, А. Фурмана, Л.Онучакової, ми розглядаємо СР студентів як особливу форму навчальної діяльності суб'єкта, у процесі якої студенти володіють знаннями і вміннями, а також розвивають такі якості особистості, як самостійність і активність. Без самостійності пізнання неможливе формування поглядів, переконань, наукової позиції студентів. Результати досліджень [2, 4] переконливо свідчать про важливість СР у формуванні та розвитку знань, посиленні пізнавального інтересу, у пошуку способів вирішення нестандартних завдань. Самостійна робота виконується у процесі навчання без участі викладача, проте за його завданням та рекомендаціями у спеціально відведений час, а «учні свідомо прагнуть досягти поставленої в завдання мети, проявляючи свої зусилля і виражаючи в тій або іншій формі результати своїх розумових або фізичних (або тих і інших разом) дій» [3, с. 98].

Відповідно до специфіки модульного навчання, викладач сучасного ВНЗ розробляє методичне керівництво для засвоєння навчального модуля, індивідуалізує та активізує процес самостійної роботи студента. Питання специфікації модуля є ключовим для забезпечення навчального результату. Розглянемо один елемент організації та контролю засвоєння навчального матеріалу – реферат, який виконується частіше формально в рамках модульного навантаження. Проте саме така письмова робота формує навички, уміння та компетентності, що є необхідними перш за все для професійного зростання студента, а не для організації процесу навчання [4]. Відповідно, у педагогічній літературі знаходимо висновки про різницю освітніх процесів на території СНД та,

наприклад, Європи та Америки, що пов'язані безпосередньо з роботою студентів над рефератами та есе [5].

Реферат – це важливий вид творчої самостійної роботи студента, який має привабливі характеристики як для викладачів, так і для студентів: малий обсяг, універсальність та зручність у процесі організації самостійної роботи студентів з будь-якого, в першу чергу теоретичного, курсу. У науково-методичній літературі прослідковуємо узгодженість поглядів на навчальне призначення такого тексту наукового жанру: «реферат – найбільш проста за змістом та мала за обсягом робота обмежує дослідження оглядом літературних джерел, їх загальним аналізом та формулюванням висновків [6]; «реферат – короткий письмовий чи усний виклад змісту першоджерела (книги, статті, доповіді), літератури з теми. Реферована інформація – вторинна інформація, основною метою якої є скорочення часу, який витрачається споживачами на аналіз інформація, забезпечення їм орієнтування в потоці інформації, привернення уваги фахівців до нових проблем, які вимагають вирішення»; «у вищій школі реферат становить самостійний виклад студентом у письмовій формі на основі рекомендованих та дібраних самостійно джерел з однієї з ключових проблем дисципліни, що вивчається»; «реферат як дидактичний прийом може розглядатися як вид самостійної пізнавальної діяльності, як форма залучення до наукової діяльності, як метод оцінки якості результатів навчання» [7, с. 284].

У зв'язку з інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, на наш погляд, відбувається зміна навчально-виховної функції реферату, по-новому здійснюється пошук та вибір джерел, ускладнюється завдання компресії наукового тексту. Збільшення та доступність ресурсів, в першу чергу електронних, вимагає від методистів оновлення вимог, методичних рекомендацій, критеріїв оцінювання навчальної реферативної роботи, у цілому посилює практичне значення реферування у вищій школі.

Аналіз наукових публікацій у фахових журналах, матеріалів науково-практичних конференцій та мережі Інтернет показує, що проблема навчання реферуванню сучасних студентів у ВНЗ із врахуванням їхніх комунікативно-пізнавальних і професійно-орієнтованих інтересів потребує розроблення.

Узагальнивши результати теоретичного пошуку, зазначимо основні труднощі та

протиріччя, що необхідно подолати для забезпечення ефективного навчального процесу:

1) відсутність публікації прозорої та зрозумілої для студентів системи критеріїв, процедур та правил, що використовуються викладачем для визначення якості виконаної реферативної роботи;

2) безсистемність реферування як спеціального завдання в межах спеціально відведеного часу на самостійну роботу;

3) розбіжності у розумінні самостійності під час написання реферату:

- зосередженість на викладенні власних думок;

- акцент на систематизацію інформації, положень, ідей та розуміння позиції авторів опрацьованих джерел.

4) низький рівень умінь студентів працювати з літературними джерелами і періодичними виданнями, феномен «когнітивного перевантаження»;

5) формальне ставлення студентів та викладачів до організації та методичного забезпечення цієї роботи (як результат – репродукування інформації).

Порівняльний аналіз практичних умов організації самостійної роботи студентів у західноєвропейській та українській вищій школі дає можливість переконатися у продуктивності студенторієнтованого навчального процесу з обов'язковим індивідуальним спілкуванням викладача з кожним студентом, з плануванням змісту самостійної роботи студентів та диференціацією за формами, з нормуванням та контролем виконання всіх завдань згідно з опублікованими критеріями, з обговоренням результатів виконаної роботи в аудиторний час [8].

Таким чином, для оптимізації реферування як важливого різновиду сучасної самостійної роботи необхідно розробити критерії оптимальності: кількість використаних джерел, параметри відбору, необхідний навчальний час, вимоги до кінцевого продукту (оформлення, зміст, призначення); а також варіативні параметри та обмеження, які дозволять впливати на ефективність процесу: типи джерел, технологія роботи з науковими текстами, варіанти програмного забезпечення, тощо. Ключовим похідним положенням у процесі підвищення ефективності реферативної роботи у вітчизняних ВНЗ може бути доцільність постійного пошуку викладачів та студентів відповіді на питання «для чого?». Визнаний фахівець у галузі підготовки інженера-педагога Адольф Мелецинек («Інженерна педагогіка»)

підкреслює, що осмислення цілей навчання взагалі визнається провідним фактором забезпечення якості навчання, активізації відповідального включення студентів у навчальну діяльність. Відносно реферату важливим є розуміння специфіки цілей висловлювання (текстів) та їх структури.

Приклади нормативної документації ВНЗ України вказують на факти поступового введення у практику системного розроблення та публікації конкретних методичних вимог щодо виконання рефератів. Наприклад, у Положенні "Про кредитно-модульну систему організації навчального процесу в Національному університеті державної податкової служби України" знаходимо: «Реферати, аналітичні огляди та ін. – індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою. Ця форма індивідуальних завдань рекомендується для теоретичних курсів. В одному семестрі кількість рефератів з однієї дисципліни не може бути більше одного. На виконання реферату з дисципліни у робочій навчальній програмі з дисципліни необхідно передбачити не менше 10-15 годин СРС» (інтернет-ресурс: <http://asta.edu.ua>). У Положенні Національного авіаційного університету «Про організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою» зазначено: «Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Під час СРС студент опрацьовує теоретичний матеріал, виконує індивідуальні завдання, проводить науково-дослідну роботу тощо. Зміст СРС над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою з цієї дисципліни, навчально-методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача» (інтернет-ресурс: <http://nau.edu.ua/ua>). І хоча детальних та аргументованих пояснень для студентів та викладачів, пакету документів (з планом виконання всіх завдань, у тому числі і запланованих для самостійного виконання) у відкритому доступі не представлено, теоретики та практики спрямовують зусилля на пошук та впровадження таких методик, що розвивають творчість студентів, оригінальність, незалежність у висновках. Наприклад, для підвищення продуктивності методично доцільною вважають таку тематику реферативних робіт, що технічно «не дозволить» студенту розкрити певну тему,

користуючись досить обмеженою кількістю джерел, якими б вичерпними та ґрунтовними вони не були [9]. У розрахунках академічного часу викладачі спираються на рекомендації щодо трудомісткості самостійної роботи, опубліковані за результатами ергономічних досліджень.

Однак, проблема низької ефективності реферування у вітчизняних ВНЗ в останні роки пов'язується не тільки з відсутністю конкретних вимог та втратою традиційного уявлення, що реферативна робота не містить складних елементів суто наукового дослідження, не вимагає високого рівня самостійності у викладенні положень, а полягає в першу чергу у змістовій роботі з різними науковими джерелами, довідниками, інформаційними повідомленнями, у систематизації та узагальненні опрацьованих матеріалів. Доцільність реферування, традиційного для вищої школи виду діяльності, останнім часом ставиться під сумнів через формальне його виконання, особливо зі зростанням популярності Інтернет-ресурсів для студентів. Спостереження та анкетування свідчать, що «студенти не сприймають реферування як важливий вид діяльності, спрямований на активізацію критичного мислення, культурно-контрастивного аналізу відомостей і фактів, що містяться у професійно-орієнтованих текстах» [10]. Загальновідомо, що студентам пропонують готовий реферат, безкоштовно або за гроші, що блокує навіть класичні функції реферату (структуризація знань учнів у формі звітності) та призводить до погіршення якості освіти.

Водночас, необхідно підкреслити й переваги Інтернету у сфері запиту інформації, які зазначають фахівці: збільшення доступності довідкових матеріалів і даних для всіх категорій користувачів; подолання нерівномірності розподілу інформаційних баз у рамках національних освітніх систем; кількісне зростання та якісна різноманітність інформації, що не вимагає від кожної освітньої установи або користувача дорогого і складного устаткування; можливість розповсюдження не лише текстів, а й аудіозаписів, зображень і відеофільмів [11]. Проте саме багатство і різноманітність вибору є небезпекою, що може призвести до когнітивного перевантаження. Сучасні дослідження у цьому напрямку показують, що студенти у вітчизняних ВНЗ, особливо на першому курсі, не мають необхідних навичок навігації. Це «є первинною, стартовою проблемою для більшості студентів, що відштовхує їх уже на самому початку від подальших, змістових етапів освітнього процесу

в Інтернет. .. На жаль, тільки 30% першокурсників уміють працювати з літературними джерелами і періодичними виданнями. Більшість користується готовими рефератами та іншою інформацією з інформаційного поля Інтернету. Безладно компілюючи її» [11, с. 248]. Головною метою такої діяльності частіше є лише отримання додаткових балів для покращення позиції у системі рейтингового оцінювання. Не змінює сумну статистику і не врятовує від репродукування інформації поширена практика «захисту» реферату студентом, яка на думку деяких викладачів активізує самостійність роботи, та навіть погрози відрахувати студентів за Інтернет-реферати та списування. Таким чином, формальне виконання реферату не сприяє розвитку компетентності, необхідної для подальшого успішного навчання та професійної діяльності.

З огляду на зазначені функції реферування у процесі навчання, розглядаємо цей вид самостійної роботи необхідним для розв'язання важливіших завдань сучасної освіти: навчання студентів здійснювати результативний пошук інформації, самостійно створювати цільові тексти, засвоювати способи продуктивної комунікації. Однак, аналіз проблем у сучасній практиці використання цього різновиду самостійної роботи, доводить необхідність оновлення методик з метою оптимізації навчальної роботи студентів. Такий процес потребує конкретизації завдань для студента, наприклад, розуміння позиції авторів текстів, максимальне й повне використання літератури у своїй роботі. Викладач повинен в першу чергу звертати увагу на вміння працювати з науковою літературою, виокремлювати проблему з контексту, навички логічного мислення, культуру письмового мовлення, знання належного оформлення наукового тексту, цитування, складання бібліографії. Відповідно, й оцінювання реферату має бути диференційованим.

Розв'язання проблеми розробки методичного забезпечення навчання студентів реферативної роботи потребує також узгодження характерних ознак навчального реферату, на основі яких формуються критерії самоконтролю (для студента) та контролю (для викладача).

Однак, зазначивши проблеми в освітньому середовищі, пов'язані з необхідністю оновлення форм та методів роботи з інформацією, ми погоджуємось з висновками

експертів щодо непорушності головних цілей створення реферату [5, с. 581], а саме: критично осмислити, розглянути основні сучасні теорії, пов'язані з проблемою; викласти результати наукових досліджень, присвячених проблемі, що розглядається; детально охарактеризувати своєрідність (специфіку) розглянутого тексту; розглянути зміст теорії; описати стан вивчення проблеми; обґрунтувати точку зору (концепцію, теорію, ідею); здійснити критичний аналіз окремих положень сучасної теорії; співставити різні точки зору на проблему; надати оцінку, аналіз (чого?); узагальнити (що?); презентувати точки зору різних вчених на (що?).

Такий підхід дозволяє побудувати алгоритм дій викладача та студента, який технічно спрямовує на отримання тексту певного формату, жанру та змісту. На думку викладачів-практиків, саме відпрацьована технологія реферативної роботи дозволить позбутися багатьох недоліків, що зафіксовано під час аналізу студентських рефератів.

Висновки. Підготовка реферату забезпечує формування та розвиток важливих для майбутнього компетентного фахівця навичок критичного мислення, розуміння, систематизації знань, актуальної презентації власної позиції, творчості. Від ефективності реферативної роботи, а також інших видів самостійної роботи у сучасному ВНЗ, залежить якість фундаментальної підготовки студентів. Проте для отримання такого результату сьогодні необхідно провести інвентаризацію всіх видів самостійної роботи, модернізувати вимоги та методичні рекомендації, сформулювати актуальні стандарти навчальної діяльності з урахуванням особливостей освіти XXI ст., вимог модульно-кредитного оцінювання, розвитку мережі Інтернет і супутникового зв'язку. На шляху оновлення дидактичного забезпечення ефективної самостійної роботи у вищій школі вбачаємо перспективним розробку та експериментальне впровадження у навчальний процес технології компресії наукових текстів, а також визначення необхідної та достатньої кількості академічних годин для навчальної роботи такого характеру.

Література:

1. Зорина Г. И. Организация самостоятельной работы студентов по дисциплине «Физическая химия» / Зорина Г. И., Курунина Г. М., Бутов Г. М. // Современные наукоемкие технологии. – 2010. – № 7. – стр. 15-18.

2. Пидкасистый П. И. Навыки самообразования - важнейшая цель обучения / Пидкасистый П. И., Пасекутов А. Е. // Вестник высшей школы. – 1987. – № 4. – С. 31 - 34.

3. Педагогика профессионального образования: [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Белозерцев Е. П., Гонеев А. Д., Пашков А. Г. и др. [под ред. В. А. Сластенина]. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 368 с.

4. Рябцовский Г. В. Методические рекомендации по подготовке и оформлению письменных работ учебно-методическое пособие для студентов всех форм обучения [Электронный ресурс] / Рябцовский Г. В.: статья. – 2011. – Режим доступа:

<http://dop.ucebalegko.ru/docs/index-43338.html?page=3>

5. Казанская Л. П. К вопросу о модульно-компетентностном подходе в высшей школе: традиции и современность / Казанская Л. П., Каменская О. Г., Лелявская М. Г. // VI Междунар. Севастоп. Кирилло-Мефодиев. чтения: сб. науч. тр. – Севастополь, 2012. – С. 577–586. – Библиогр.: с. 586 (9 назв.).

6. Кучерявий А. О. Основы самостійної навчальної діяльності: навч. посіб. / А. О. Куче-

рявий, М. В. Балко. – Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. – 200 с. – С. 110-111.

7. Педагогіка вищої школи: Підручник / Чернілевський Д. В., Гамрецький І. С., Зарічанський О. А.; За ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця: АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.

8. Сазонов Б. Академические часы, зачетные единицы и модели учебной нагрузки / Сазонов Б. // Высшее образование в России. – 2008. – № 11. – С. 3–20.

9. Одинцова В. М. Особливості організації самостійної роботи студентів за кредитно-модульною системою при вивченні фармакогнозії [Електронний ресурс] / В. М. Одинцова, О. М. Денисенко // Запорожский медицинский журнал. – 2012. – №2 (71). – [Электронный ресурс]: статья. – 13.02.2012. – Режим доступа: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/.../odinzova.pdf>

10. Жигирь В. І. Управління самостійною роботою студентів ВНЗ у процесі професійної підготовки [Електронний ресурс]: стаття – 2010. – Режим доступу:

<http://vuzlib.com/content/view/177/84/>

11. Гнатюк Н. Професійноспрямована інформаційна діяльність студента в Інтернет-середовищі // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 17-19 травня 2010 р., Вінниця. – Вип. 25 / [ред. кол.: І. А. Зязюн (голова) та ін.] – К.:Вінниця, 2010. – С. 244-249.

Е. Добротвор

ДИДАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОРГАНИЗАЦИИ ЭФФЕКТИВНОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Резюме. Рассмотрены проблемы организации и контроля эффективной самостоятельной работы студентов в связи с общеевропейскими требованиями фиксации трудоемкости учебной деятельности. На примере одного из распространенных в практике ВНЗ видов самостоятельной работы – написание реферата – представлены дидактические основания достижения учебных результатов в конкретный академический час.

Ключевые слова: самостоятельная работа, реферат, педагогическое взаимодействие, дидактические принципы, индивидуальная образовательная траектория, личностно-ориентированный подход, информатизация, научный дискурс, коммуникация, компетентность, модуль.

О. Dobrotvor

ESSAY: DIDACTIC ASPECTS OF ORGANIZATION OF EFFECTIVE INDIVIDUAL EDUCATIONAL WORK OF STUDENTS

***Summary.** The problems of organization and control of effective individual work of students due to European requirements of fixation of laboriousness of learning activities were considered. On the example of one of the most common in practice of higher educational establishments kinds of individual work - writing an essay - didactic foundations of achievement of learning outcomes in a specific academic hour are represented.*

***Key words:** individual work, essay, teacher interaction, didactic principles, individual educational trajectory, student-centered approach, information, scientific discourse, communication, competence, module.*